

O kladech reálného socialismu: z post-trockistické perspektivy

Autor: Karel Veliký

Když novinář Stanislav Budín, vlastním jménem **Bencion Bať**, jeden z četných aktérů „invaze beze zbraní“, čelil na jaře osmašedesátého výtkám řady „pokrokových cizinců“, kritizujících dvacet let budování socialismu v ČSSR (za procesy, za policejní režim = nedostatek svobody, nedůstojné poručníkování = ovzduší, v němž se prý „nedá dýchat“, za polovičaté rehabilitace atd.), tvrdil, že režimu se přece jen podařila věc, kterou by nám oni všichni – z kapitalistických i rozvojových zemí – měli závidět: totiž „že jsme odstranili parazitní třídy zbohatlíků, že nemáme u nás ‚zlatou mládež‘, že není u nás pro nikoho ‚sladký život‘, že jsme vytvořili egalitářskou společnost, že ministr či generál v podstatě žije stejně jako kvalifikovaný dělník či technik, že našim vládnoucím politikům lze vyčítat leccos, nikdo jim však nemůže upřít, že žijí takřka asketickým životem“. I když zároveň přiznával, že „jsme v té askesi a puritánství snad leccos přehnali a že rovnostářská tendence způsobila republice hospodářské potíže“, trval nicméně důsledně na tom, že právě toto je velkou vymožeností socialismu, o které lidé žijící v kapitalismu, kde „se ‚sladký život‘ stal rakovinou rozežírající morálku celé společnosti“, mohou jen snít.

V tom se ovšem shoduje s hodnocením svého soukmenovce **Isaca Deutschera**, profesora dějin SSSR z cambridgeské univerzity, z jehož poslední knížky *Nedokončená revoluce* (1967), která vyšla k padesátému výročí Říjnové revoluce, Budín-Bať přeložil a v *Literárních listech* (1968) zveřejnil dlouhé pasáže. Také ty, týkající se všemi západními revizionisty i domácími disidenty odsuzované „privilegované byrokracie“ (**Trockij**), tzv. „nové třídy“ (**Djilas**) vykořisťovatelů čili rudých „papalášů“. Deutscher však dokazuje, že ani špičky sovětské byrokracie, stranické hierarchie, manažerských skupin a vojenských kádřů nemají velké majetky: neboť nevlastní žádné výrobní prostředky ani půdu. Případné hmotné výsady těchto lidí se omezují „jen“ na sféru spotřeby. Na rozdíl od špiček v západní a nesocialistické

společnosti nemohou část svých příjmů přeměnit v kapitál – nemohou spořit, investovat a akumulovat hmotné bohatství, aby se v podobě průmyslových akcií nebo velkých finančních vkladů stalo trvalé a expanzivní. A hlavně nemohou odkazovat své hmotné (spotřební) bohatství svým potomkům, tj. nemohou se ustavit jako skutečná společenská třída. Deutscher je nucen konstatovat, že Trockého předpovědi o stalinské byrokracii, která si vybojuje právo zanechávat své vlastnictví potomkům, a usilující o vyvlastnění státu z nabytých pozic akcionářů trustů a koncernů, se nevyplnily.

Což mu umožňuje postavit závěrečnou tezi. Zatímco kapitalismus si může dovolit dát obyvatelstvu demokratická práva, neboť systém založený na „posvátnosti“ soukromého vlastnictví vládnoucí plutokracii beztak vždy zaručuje ve společnosti přední místo, postavení vládnoucí socialistické byrokracie, „věrchušky“, neopírající se o majetkovou (kapitálovou) základnu, nýbrž o vrtkavou politickou autoritu je mnohem nejistější: nemůže se o ni dělit, protože nemá kam „ustoupit“. Plutokracie také účinněji utváří a kontroluje „veřejné mínění“, neboť její PR-ideologie cílí na egoismus a požitkářství. Zatímco střední vrstvy na Západě se snaží připodobnit boháčům, privilegovaní v SSSR se (alespoň) navenek musejí připodobňovat dělnické třídě. Deutscher jakožto naprostý materialista byl tudíž přesvědčen, že tam, kde není společenská stratifikace založena na kotvě majetku, nýbrž výhradně na funkcích, povede masové vyšší vzdělání (přebytek sovětských vysokoškoláků dělnického původu směřoval v 60. letech do dělnických povolání) a technický pokrok (mizení manuálních prací automatizací výroby) ke vzniku ještě rovnostářštější společnosti, která si pak na úzké, hmotně nezajištěné byrokraticko-stranické „věrchušce“ dobude skutečné občanské svobody a zřídí politickou kontrolu nad státem – a to teprve prý bude znamenat ono dokončení Říjnové revoluce.

Stanislav Budín s manželkou Hanou a dcerou Ritou (pozd. Klímovou) v USA v roce 1945

Budín-Bať hodlal československý „socialismus s lidskou tváří“, s jeho důrazem na význam svobody projevu a shromažďování, zjevně interpretovat ve smyslu tohoto dokončování, když mj. napsal: „To, co se teď děje u nás, je pro Západ nebezpečnější než všechna dosavadní ohrožení komunismem.“ Jak to dopadlo, víme (21. srpen však povážlivě do ztracena mířícímu „obrodnému procesu“ alespoň udělil jakost nového „českého mýtu“). Deutscherova prognóza vývoje sovětské společnosti také vůbec nevyšla (nová obroda, „perestrojka“ z přelomu osmdesátých a devadesátých let, končí rozkrádáním a vyprodáváním znárodněných majetků).

Je to tedy plutokracie na Západě, kdo dnes vyklízí politické pozice ve prospěch „nové levice“, silně napojené rovněž z trockistických zdrojů! Příklady známe dobře. Plutokraty, ba samotným státem placené nátlakové skupiny, neziskovky, údajně zastupující (a s naprostou samozřejmostí stavějící) tzv. „občanskou společnost“ proti státu, resp. byrokracii; „strany“ (lépe: politické subjekty) typu Pirátů, jejichž PR-ideologie zůstává pro mladé voliče dostatečně komerční a které se zmocňují byrokratických pozic, aby vytvářeli vlastní... Tato podivná symbióza kapitálu s kulturním, genderovým a politickým rovnostářstvím, zatímco ekonomická nerovnost mezi „těmi nahoře“ a „těmi dole“ vzrůstá, vymezuje a utváří momentální vyústění, jaké si oba staří židokomunističtí intelektuálové před půl stoletím prostě nedokázali

přestavit...

Anebo ano?